

О.В. Ілліна

**асистент кафедри соціальної педагогіки та
педагогічної майстерності Житомирського
державного університету імені Івана Франка**

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ ДО ОРГАНІЗАТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИК СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

У статті процес підготовки студентів університету до організаторської діяльності розглядається як чинник соціалізації особистості, висвітлюються особливості формування умінь, необхідних для продуктивної організаторської діяльності.

Модернізація вищої освіти України відповідно до положень Болонської декларації вимагає належного рівня підготовки студентів університетів до організаторської діяльності. Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що у вітчизняній педагогічній науці проблеми організаторської діяльності і формування необхідних для неї вмінь довгий час окремо не розглядалися. Питання організаторських здібностей були в полі зору вчених, які досліджували проблеми підготовки вожатих (Є.А.Аркін, О.С.Залужний, А.С.Макаренко). Були визначені основні вимоги до організатора (О.Г.Ковальов, В.М.Мясищев), порушена проблема формування організаторських здібностей школярів (С.В.Кондратьєва, І.С.Мангутов і Л.І.Уманський).

Розв'язуючи проблему педагогічних здібностей, звертали увагу на організаторські здібності і вміння Ф.М.Гоноболін, Н.В.Кузьміна, М.Д.Левітов. Питання формування організаторських умінь у процесі професійної підготовки вчителів досліджував Б.Д.Красовський, не розглядаючи окремо розробку технології формування й розвитку цих умінь.

Організаторські вміння – це система усвідомлених дій. Ці дії спрямовані на організацію діяльності інших і ґрунтуються на специфічних властивостях особистості й необхідних для цього знаннях. Можливість дослідити організаторську діяльність, проаналізувати прямі й обернені взаємозалежності, що існують між її елементами дозволяє структурування умінь, необхідних для неї за її функціями. Вміння, необхідні для організаторської діяльності, були поділені на: аналітичні; проектувально-цільові; орієнтаційно-пошукові; операційно-процесуальні; контрольні-оцінні.

Аналітичні вміння, необхідні для організаторської діяльності – це дії з систематизації інформації про цілі організаторської діяльності, даних діагностичних досліджень колективу, результатів аналізу наявної ситуації.

Проектувально-цільові – дії з постановки системи організаторських задач, їх конкретизації й уточнення, прогнозування результатів організаторської діяльності,

моделювання стратегічної програми розв'язування її цілей і задач.

Орієнтаційно-пошукові – переведення стратегічних цілей програми організаторської діяльності в тактичні організаторські задачі, моделювання майбутніх суб'єкт-суб'єктних відносин в процесі організаторської діяльності, планування змісту, послідовності, проведення розподілу в просторі й часі.

Операційно-процесуальні – дії з реалізації програми вирішення задач організаторської діяльності, регуляції взаємних стосунків між всіма учасниками, створення атмосфери творчого пошуку.

Контрольно-оцінні – виявлення і аналіз результатів організаторської діяльності, коригування своїх дій і дій підлеглих, проведення їх індивідуальної і колективної оцінки.

Така класифікація відповідає основним етапам організаторської діяльності і відображує її процесуальний характер.

Формування умінь відбувається поетапно від простих до високорозвинених творчих умінь. Тому з метою аналізу етапів формування умінь, необхідних для організаторської діяльності, у студентів університету і дослідження динаміки їх розвитку доцільно виділити у структурі зазначених умінь уміння:

- бачити проблему, яка потребує організаторської діяльності для свого розв'язку,
- відбирати молодших організаторів і виконавців відповідно до мети діяльності, задач і особливостей особистостей підлеглих,
- колективно обговорювати мету діяльності,
- колективно визначати матеріальні засоби, часові й просторові умови діяльності,
- планувати роботу, бачити її в цілому й поетапно,
- відбирати шляхи виконання певного виду робіт,
- діяти доцільно, правильно розподіляти сили, необхідні для виконання дій,
- провести інструктаж на основі співробітництва,
- організовувати внутрішню координацію в процесі виконання робіт,
- забезпечити необхідні зв'язки,
- вести облік й контроль,
- колективно аналізувати ефективність ходу виконання задачі,
- визначити основні ділянки роботи, провести перегрупування сил, засобів і перепланування,
- провести індивідуальну й колективну оцінку виконання задачі.

При цьому вміння бачити проблему, яка потребує організаторської діяльності для свого розв'язку, є аналітичним. Уміння колективно обговорювати мету діяльності й планувати роботу, бачити її в цілому й поетапно – проектувально-цільовими. Уміння колективно

визначати матеріальні засоби, часові й просторові умови діяльності, відбирати шляхи виконання певного виду робіт, діяти доцільно, правильно розподіляти сили, необхідні для виконання дій, визначати основні ділянки роботи, проводити перегрупування сил, засобів і перепланування – це орієнтаційно-пошукові вміння, необхідні для організаторської діяльності. Вміння підбирати молодших організаторів і виконавців відповідно до мети діяльності, задач і особливостей підлеглих, проводити інструктаж на основі співробітництва, організовувати внутрішню координацію в процесі виконання робіт, забезпечувати необхідні зв'язки – операційно-процесуальні. Уміння вести облік і контроль, колективно аналізувати ефективність ходу виконання задачі, провести індивідуальну й колективну оцінку виконання задачі – контрольні-оцінні.

Ефективність формування виділених умінь забезпечується технологічним підходом. Ґрунтуючись на структурі організаторської діяльності, виділяємо цільовий, мотиваційний, змістовий, операційно-процесуальний і оцінно-результативний компоненти процесу формування умінь.

Цільовий компонент включає: загальну мету – формування високого рівня розвитку умінь студентів університету, необхідних для організаторської діяльності; цілі кожного з виділених компонентів; а також проміжні цілі, які встановлюються на кожному з етапів формування цих педагогічних умінь.

Сутність *мотиваційного компонента* полягає в тому, щоб сформувати в студентів систему спонукальних чинників, які сприяли б ефективному оволодінню відповідними вміннями.

Змістовий компонент відображує вимоги, що забезпечують високий рівень продуктивності організаторської діяльності.

Операційно-процесуальний компонент передбачає виділення етапів формування умінь, визначення ефективних видів навчальних завдань, що моделюють організаторську діяльність.

В межах *оцінно-результативного компонента* відбувається прогнозування результату процесу розвитку умінь студентів при розв'язанні організаторських навчальних завдань з предметів педагогічного циклу, його оцінка та аналіз відповідності бажаному з метою корекції операційно-процесуального, змістового й цільового компонентів.

Розроблена технологія формування умінь студентів університету у процесі моделювання організаторської діяльності сприяє кращому усвідомленню її важливості, оволодінню студентами шляхами продуктивного розв'язання організаторських задач, залученню студентів до активної організаторської діяльності, їх орієнтації на творчий пошук у цій сфері.